

ZAKON

O ZAŠTITI PRIRODE

I - TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim zakonom uređuju se uvjeti i način obnove, zaštite, očuvanja i održivog razvitaka krajolika, prirodnih područja, biljaka, životinja i njihovih staništa, minerala i fosila i drugih sastavnica prirode na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija BiH), nadležnosti tijela koje obavljaju poslove zaštite prirode, planiranje zaštite prirode, opće i posebne mjere za zaštitu prirode, informacijski sustav, nadzor, financiranje zaštite prirode i kazne za prekršajne za pravne i fizičke osobe.

Članak 2.

Odredbe Zakona o zaštiti okoliša koje nisu u oprečnosti s odredbama ovog zakona primjenjuju se u skladu s odredbama ovog zakona.

Odredbe Zakona o zaštiti okoliša ili posebnog zakona primjenjuju se na sva pitanja koja nisu regulirana ovim zakonom.

Članak 3.

Odredbe ovog zakona i Zakona o zaštiti okoliša primjenjuju se i na zaštitu voda, zraka, tla, šuma i drugih dijelova prirode ukoliko to nije regulirano posebnim zakonima. Ukoliko je odredbama posebnog zakona utvrđen manji stupanj zaštite u odnosu na zaštitu utvrđenu ovim zakonom, primjenjuju se odredbe ovoga zakona.

Članak 4.

Mjerama propisanim ovim zakonom osiguravaju se temeljni uvjeti za zaštitu prirode i održivi razvitak prirode i okoliša, a osobito:

1. obnova, zaštita, očuvanje i održiva uporaba ekološke ravnoteže u prirodi;
2. obnova, zaštita, očuvanje i održiva uporaba obnovljivih prirodnih resursa;
3. obnova, zaštita, očuvanje i održiva uporaba prirode i revitaliziranje oštećenih područja i dijelova prirode;
4. uspostava sustava za planiranja, upravljanja, informiranja i financiranja zaštite prirode;
5. uspostava međuentitetske i međunarodne suradnje u domenu zaštite prirode;
6. sudjelovanje javnosti u području zaštite prirode;
7. realiziranje ciljeva propisanih u Strategiji zaštite prirode;

8. usklađivanje ekonomskih i društvenih razvojnih planova i projekata s održavanjem svih postojećih obnovljivih prirodnih resursa,
9. smanjenje korištenja, opterećenja i zagađivanja vrsta (životinja, biljaka, gljiva) i njihovih staništa.

Članak 5.

Odredbe ovog zakona primjenjuju se na sva fizičke i pravne osobe i njihova udruge koje mogu biti nositelji prava i obveza po odredbama ovog zakona.

Ovaj zakon ne primjenjuje se u slučaju poduzimanja žurnih mjera radi sprječavanja neposredne opasnosti po život i zdravlje ljudi.

II - DEFINICIJE

Članak 6.

U smislu ovoga zakona sljedeći izričaji znače:

"biološka raznolikost" - nejednakost među živim organizmima iz svih izvora, uključujući, između ostalog, kopnene, morske i druge vodene ekosustave i ekološke sklopove kojima pripadaju. Ovo uključuje raznolikost unutar vrsta, među vrstama i ekosustavima;

"prirodni sustav" ili "ekosustav"(ekološki sustav) - prirodna jedinica živih organizama koja se dinamično mijenja, njihove zajednice i abiotički okoliš;

"sastavnica prirode" - elementi prirode, poput biljnog i životinjskog svijeta, životinjskog svijeta, živih organizama i njihovih prirodnih (ekoloških) sustav(a), biološke raznolikosti (ili njezinih sastavnica), tla, krajolika, umjetnog okoliša (ili njegovih sastavnica), prirodnih dobara i međusobnog djelovanja ovih elemenata;

"čimbenici prirode" - supstance, djelatnosti i mjere, ugovori o upravljanju prirodom ili zaštitom, utvrđena politika, zakonodavstvo, planovi i programi, koji imaju štetan utjecaj ili će vjerojatno imati štetan utjecaj na elemente prirode i ekonomske analize i pretpostavke koje se koriste tijekom procesa donošenja odluka;

"zaštita prirode": sve odgovarajuće djelatnosti i mjere koje imaju za cilj sprječavanje štetnih djelatnosti, oštećenja ili zagađivanja prirode (ili njezinih sastavnica), smanjenje ili eliminiranje nastale štete i obnova prirode (ili njezinih sastavnica) i povrat u prvobitno stanje;

"približnoprivjetni uvjeti" - uvjeti staništa, krajolika (i njihovih sastavnica) ili njihovih zajednica na čiji razvitak značajno utječe čovjek (stvaranje uvjeta sličnih prirodnim), tako da se u njima poglavito dešavaju procesi samoreguliranja i nisu sposobni preživjeti bez izravne ljudske pomoći;

"prirodni uvjeti"- uvjeti staništa, krajolika i zajednica na čiji razvitak čovjek nema nikakvoga ili ima neznatan utjecaj (s iznimkom rekonstrukcije) i posljedica toga je unutar njih poglavito događanje procesa samoreguliranja.

"prirodni resursi" - sastavnice prirode ili određeni sastavni dijelovi koji se mogu koristiti za zadovoljenje potreba društva s iznimkom umjetnog okoliša;

"oštećenje prirode" - oštećenje prirode ili njezinih sastavnica u obliku bilo koje promjene ili

zagađivanje prirode (ili njezinih sastavnica), ili korištenje prirode (ili njezinih sastavnica) do stupnja na kojemu ne postoji mogućnost obnove oštećene prirode (ili njezinih sastavnica) i povrata u prirodno ili prvotno stanje (kvalitete), što ima negativan utjecaj na biljni i životinjski svijet.

"upravljanje zaštitom prirode" - svaka djelatnost kojoj je cilj istraživanje, vođenje upisnika, reguliranje, očuvanje, pohrana, održavanje, izlaganje ili saniranje zaštićenih krajolika, vrsta, minerala ili područja;

"krajolik" - ograničeno područje koje sadrži određeni ustroj i značajke, specifične divlje vrste i prirodne sustave zajedno sa specifičnim značajkama kulturnog nasljeđa, u kojima zajedno egzistiraju i uzajamno djeluju sile prirode i elementi umjetnog okoliša;

"stanište" ili "prirodno stanište" - kopneno ili vodeno područje koje se razlikuje po zemljopisnim, abiotičkim i biotičkim značajkama, bez obzira je li u cijelosti prirodno ili približnopravno, koje sadrži odgovarajuće uvjete za život određenoga organizma, njegove populacije ili zajednica organizama unutar prirodnog sustava u kojemu postoje svi okolišni uvjeti neophodni za njihov razvitak, opstanak i multiplikaciju;

"vrste prirodnih staništa iz Crvene liste" - su prirodna staništa koja se nalaze u Federaciji BiH (i) kojima prijete opasnost od nestanka u njihovom prirodnom području; ili (ii) imaju mali mali prirodni opseg rasprostranjenosti nakon regresije ili zbog njihovog prirodno-ograničenog područja; ili (iii) znače primjere iznimne vrijednosti tipične za mediteransko i kontinentalno biogeografsko područje

"vrste prirodnih staništa od interesa za zajednicu" - prirodna staništa koja se nalaze na teritoriju entiteta i navedena su u Direktivi EU o staništima kao "vrste prirodnih staništa od interesa za zajednicu" (uključujući one vrste prirodnih staništa iz Crvene liste);

"očuvanje stanja prirodnih staništa" - ukupan zbir djelatnosti koje imaju utjecaj na prirodno stanište i njegove tipične vrste i mogu utjecati na njegovo dugoročno raspačavanje, ustroj i funkciju kao i na dugoročan opstanak njegove vrste unutar teritorija entiteta.

Očuvanje stanja prirodnog staništa smatrat će se "prihvatljivim" kada:

- njegov prirodni opseg i područje koje pokriva unutar tog opsega je stabilno ili se uvećava, i
- kada postoje specifični ustroji i funkcije koje su neophodne za dugoročno održivost i vjerojatno će nastaviti egzistirati u bliskoj budućnosti i kada je

- očuvanje stanja tipičnih vrsta prihvatljivo;

"ekološka mreža" - biološka sveza prirodnih i približnopravnih područja, zaštićenih prirodnih područja i njihovih tampon-zona osiguranih "ekološkim koridorima", koji predstavljaju bilo koji ekološki prolaz sačinjen od prirodnih i približnopravnih područja i prolaza koji osiguravaju ili podržavaju ekološku svezu među udaljenim teritorijima;

"prirodno područje" - bilo koje kopneno područje sa značajkama približno prirodnih uvjeta;

"okolišno osjetljivo područje" - svako pretjerano kultivirano područje u kojemu se primjenjuju prirodno prihvatljive metode kultiviranja i koje je pogodno da bude proglašeno zaštićenim sukladno ovome zakonom;

"živi organizmi" - vrste, podvrste i varieteti (u daljnjem tekstu: vrste) mikroorganizama, gljiva, biljaka i životinja;

"vrste" - svaka vrsta, podvrsta, ili zemljopisno odvojena populacija, osobito bilo koja vrsta životinja ili biljaka, bez obzira je li je živa ili mrtva, bilo koji lako prepoznatljivi dio ili dio nastao iz toga;

"vrste sa Crvene liste" – vrste su, koje:

(i) izumiru ili izumiru u divljini - vrste za koje ne postoji uvjerljiv dokaz kako su izumrle ili je poznato da samo preživljavaju ili su u zatočeništvu,

(ii) "ugrožene vrste":

- vrste kojima prijete opasnost od izmuranja cijele vrste ili velikog broja individua iz njihovog

prirodnog opsega;

- vrste kojima prijete opasnost od smanjenja broja jedinki uslijed jednog ili nekoliko uzročnih čimbenika;

(iii) "osjetljive vrste" - vrste za koje se pretpostavlja da će najvjerojatnije biti u kategoriji ugroženih vrsta u bliskoj budućnosti ako uzročni čimbenici nastave djelovati;

(iv) "rijetke vrste" - imaju jednu ili više populacija s malim brojem jedinki i koje nisu trenutno ugrožene ili osjetljive, ali je njihov opstanak rizičan. Vrste se nalaze unutar ograničenih zemljopisnih područja ili su rasprostranjene izvan njih;

(v) "endemične vrste" - zahtijevaju posebnu pozornost uslijed specifične prirode njihovih staništa i/ili potencijalnog utjecaja istraživanja njihovih staništa i/ili potencijalnog utjecaja istraživanja njihovog stanja

(vi) "divlje vrste" – slobodno žive u prirodi, na njihove evolucijske procese ne utječu ljudi kako bi zadovoljili svoje potrebe;

"vrste od interesa za Zajednicu" - vrste koje se nalaze na teritoriju Federacije BiH i navedene su u Direktivi EU o staništima kao "vrste od interesa za Zajednicu" ili u Direktivi EU o pticama u Aneksu I (uključujući one vrste iz Crvene liste);

"očuvanje stanja vrsta" - ukupan zbir djelatnosti koje imaju utjecaj na vrste i mogu utjecati na njihovo dugoročno rasparčavanje i izumiranje populacije unutar teritorija Federacije BiH
Očuvanje stanja smatrat će se 'prihvatljivim' kada:

- dinamični podaci o vrstama pokazuju da se održavaju same na dugoročnoj osnovi koja je održiva sastavnica prirodnih staništa,

- prirodni opseg vrsta nije ni smanjen, niti će vjerojatno biti smanjen u bliskoj budućnosti,

- postoji i vjerojatno će postojati dovoljno veliko stanište koje će održavati njegovu populaciju na dugoročnoj osnovi;

„nedostatak podataka“ – nedostatak odgovarajuće informacije za sačinjavanje neposredne ili posredne procjene rizika od izumiranja na temelju rasparčavanja populacije i/ili njezino stanja;

"održivi razvitak" - sustav društvenih i ekonomskih uvjeta i djelatnosti koje štite divlje vrste i umjetni okoliš za sadašnje i buduće naraštaje, korištenje prirodnih resursa na ekonomičan i prikladan način glede očuvanja ekosustava i osiguranje poboljšanja kvalitete života i očuvanje biloško-kulturne raznolikosti za dugoročno razdoblje sa stajališta ekosustava kao cjeline;

"održivo korištenje" - korištenje sastavnica prirode na način i u stupnju koji ne iscrpljuje njihove regenerativne sposobnosti ili dovodi do smanjenja prirodnih resursa i biološke raznolikosti i stoga održava njihov urođeni potencijal za zadovoljenje zahtjeva i potreba sadašnjih i budućih naraštaja;

"informacije o zaštiti prirode" - svaka informacija dana pismenim putem, vizuelnim, elektronskim ili u bilo kojem izrazu o stanju prirode (ili njezinih sastavnica) ili o čimbenicima prirode;

"Direktiva o pticama" - Europska Unija, Direktiva Vijeća 79/409/EEC od 02. travnja 1979 o očuvanju divljih ptica;

"Direktiva o staništima" - Evropska Unija, Direktiva Vijeća 92/43/EEC od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune.

III - OSNOVNA NAČELA

Članak 7.

Sve pravne ili fizičke osobe kao i druge organizacije dužne su štiti prirodu na način da sarađuju u sprječavanju djelatnosti koje mogu ugroziti ili oštetiti prirodu, ublažiti svaku takvu štetu, eliminirati posljedice takve štete i obnoviti oštećenu prirodu i dovesti je u stanje u kojem je bila prije pojave štete.

Članak 8.

Eksplatairanje divljih vrsta, minerala i područja s prirodnim ili približnoprrodnim značajkama može se vršiti samo do stupnja na kojem se njihova biološka raznolikost, ispravno funkcioniranje temeljnih prirodnih sustava i procesa u tim sustavima može održavati.

Članak 9.

U slučaju pojave štete ili oštećenja prirode prvenstvo će biti otklanjanje takove štete ili oštećenja na izvoru.

Članak 10.

Interesi očuvanja prirode bit će uzeti u obzir pri utvrđivanju strategije ekonomskog razvitka, dokumenata prostornog uređenja i prilikom poduzimanja mjera od nadležnih organa.

Članak 11.

Zagađivači i korisnici su dužni platiti troškove, poreze, pristojbe i dr. za zagađivanje ili korištenje prirode ili prirodnih resursa (ili drugih sastavnica) za provedbu bilo kojih djelatnosti ako one uzroče ili će vjerojatno uzročiti štetu po prirodu.

Članak 12.

Svako korištenje prirode i njezino opterećenje se obavlja na način koji najmanje zagađuje ili oštećuje prirodu .

Članak 13.

Podizanje javne svijesti o poštovanju Zakona i drugih propisa o zaštiti prirode se postiže putem naobrazbe i obuke javnosti.

Članak 14.

Za djelatnosti koje mogu imati značajan utjecaj na prirodu ili predstavljaju veliku opasnost ili nepopravljivu štetu, nedostatak znanstvene podloge neće biti razlogom za odlaganje ekonomskih mjera da bi se spriječila šteta po prirodu.

Članak 15.

Organi uprave, javnost, gospodarska društva i druge pravne osobe dužni su obratiti posebnu pozornost na održivi razvitak dok provode djelatnosti u korištenju obnovljivih i neobnovljivih izvora, u sprječavanju štete i opasnosti po zdravlje ljudi i smanjenju štete, opasnosti i opterećenju prirode.

IV - NADLEŽNOST

Članak 16.

Poslove zaštite prirode iz nadležnosti Federacije BiH obavlja Federalno ministarstvo prostornog uređenja i okoliša (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo)

Poslove zaštite prirode iz nadležnosti kantona vrši kantonalno ministarstvo nadležno za poslove okoliša (u daljnjem tekstu: kantonalno ministarstvo).

Poslovi iz stavka 2. ovoga članka uključuju i:

- davanje preporuka za određivanje zaštićenih područja;
- davanje prijedloga za proglašenje zaštićenih područja,
- davanje mišljenja i sudjelovanje u izradi i implementaciji Strategije za zaštitu prirode.

Članak 17.

Međuenitetsko tijelo za okoliš, pored ovlaštenja utvrđenih u Zakonu o zaštiti okoliša, ovlašteno je i za:

- a) davanje stručnih objašnjenja nadležnim ministarstvima;
- b) izradu Crvene liste za Bosnu i Hercegovinu;
- c) izradu smjernica za unos vrsta u Bosnu i Hercegovinu;
- d) usuglašavanje Međuentitetske studije zaštite prirode u Bosni i Hercegovini;
- e) izradu smjernica za koordiniranje i suradnju prekograničnih zaštićenih područja;

V - PLANIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Članak 18.

Federalna strategija zaštite prirode

Federalnom strategijom zaštite prirode utvrđuje se politika zaštite prirode, određuju zadaci zaštite prirode i zaštite biološke raznolikosti, osigurava nadzor i zaštitu drugih dijelova prirodnog nasljeđa.

Federalna strategija iz stavka 1. ovoga članka je dio Federalne strategije zaštite okoliša.

Federalna strategija iz stavka 1. ovoga članka sadrži posebno:

1. opći opis prirodnih područja u državi i djelatnosti koje su važne za zaštitu i očuvanja biološke raznolikosti;
2. opće zahtjeve kao i resorne i međuresorne zadatke za zaštitu i očuvanje prirodnih područja, krajolika i drugih vrijednosti (vrsta, staništa, minerala, fosila);
3. dugoročne i srednjoročne zadatke zaštite i očuvanja zaštićenih vrsta, minerala i područja i određivanje novih zaštićenih područja;
4. dugoročne i srednjoročne zadatke za uspostavu i održavanje ekološke mreže i ekoloških (zelenih) koridora;
5. dugoročne i srednjoročne zadatke održavanja okolišno osjetljivih područja (ESA) i sustava;
6. dugoročne i srednjoročne zadatke revitaliziranja oštećenih područja;
7. sustav uvjeta i principa najvažnijih mjera iz toč. od 1. do 6. ovoga stavka;
8. dugoročne i srednjoročne programe za istraživanja, razvitak, izobrazne i demonstrativne zadatke i popularizaciju zaštite i očuvanja prirode;
9. planirane izvore financiranja;
10. principe za uspostavu i funkcioniranje sustava promatranja, prikupljanja podataka, registriranja i procjene krajolika, vrsta, minerala i područja s prirodnim ili približnoprrodnim značajkama.

Strategija iz stavka 1. ovoga članka mora biti usaglašena sa Meduentitetskim planom zaštite okoliša ili biti njegov dio.

Svaki kanton će donijeti plan zaštite prirode na svojem području.

Plan iz stavka 4. ovoga članka mora biti usuglašen s Federalnom strategijom zaštite prirode.

Plan iz stavka 4.ovoga članka dostavlja se Federalnom ministarstvu.

Članak 19.

Federalnu strategiju zaštite prirode donosi Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu:Parlament Federacije) na razdoblje od deset godina na prijedlog Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada FBiH), a nakon prethodno pribavljenog mišljenja kantona.

Stručne i druge poslove u izradi Federalne strategije zaštite prirode obavlja Federalno ministarstvo.

Članak 20.

Vlada FBiH donosi svake dvije godine plan implementiranja Federalne strategije zaštite prirode.

VI - OPĆE MJERE ZA ZAŠTITU PRIRODE

Članak 21.

Zaštita krajolika

Sukladno ovom zakonu, zaštititi je krajolika cilj zaštita ili promicanje:

- karakteristika prirodnog sustava i njegovih ugroženih, osjetljivih ili rijetkih vrsta,
- značajki ugroženoga krajolika,
- rekreacijskih vrijednosti krajolika.

Posebnim propisom uredit će se način i uvjeti zaštite krajolika van zaštićenih područja.

Posebnim propisom uredit će se način izrade i vrste planova i projekata za zaštitu krajolika.

Propisom iz stavka 3. ovoga članka uredit će se:

- postupak za dobivanje dopuštenja za djelatnosti na području krajolika;
- vrste planova i projekata za zaštitu krajolika;
- sadržaj i oblik izvješća koje treba podnijeti nositelj izrade plana ili projekta nadležnom organu o mjerama koje je poduzeo u cilju sprječavanja negativnih utjecaja na krajolik,
- djelatnosti koje su zabranjene u krajoliku.

Dozvola iz stavka 4. odjeljak 1. ovoga članka može se izdati ako plan ili projekt nema negativan utjecaj na:

-značajke prirodnog sustava i njegove zaštićene ili ugrožene vrste ili
-značajke krajolika.

Negativan utjecaj iz stavka 5.odjeljak 1. ovoga članka postoji ako će:

- značajan će broj ugroženih, osjetljivih ili rijetkih vrsta biljaka i životinja biti istrijebljen;
- staništa će ugroženih, osjetljivih ili rijetkih vrsta biljaka i životinja biti izložena negativnim utjecajima ili uništena ili
- se može očekivati značajan poremećaj u odnosima i međusobnom djelovanju između životinjskih i biljnih vrsta i njihovih biotičkih i abiotičkih čimbenika prirode (geološki, klimatski, tlo, površinske i podzemne vode, vegetacija, itd.) u ekosustavu ili njegovim dijelovima.

Negativan utjecaj iz stavka 5.odjeljak 2. ovoga članka postoji ako:

- veliki broj prirodnih elemenata krajolika, poput žive ograde, pojedinačnih stabala, skupine stabala itd., biti značajno smanjen,
- prirodne će površine, poput rijeka, terasa, dolina, brda biti značajno smanjenje ili
- će obale rijeka, vlažna područja, i jezera i njihov biljni i životinjski svijet građenjem i sličnim mjerama, biti podložni negativnom utjecaju.

Članak 22.

Zaštita divljih životinja i biljaka

Odredbe ovoga zakona primjenjuju se na svaku pojedinu vrstu divljih biljaka i životinja u svakoj fazi razvitka, u svakome obliku i stanju.

Zabranjeno je namjerno uništavanje ili oštećivanje, zlouporaba ili pretjerano iskorištavanje nezaštićenih divljih biljaka.

Zabranjeno je uznemiravanje, proganjanje ili ubijanje nezaštićenih divljih životinja, premještanje, oštećivanje ili uništavanje njihovih prebivališta (gnijezda ili legla) i uznemiravanje, uništavanje ili mijenjanje njihovih staništa (prebivališta), ukoliko za to ne postoje posebni razlozi.

Divlje vrste koje nisu obuhvaćene st. od 1.do 3. ovoga članka uživaju zaštitu prema Crvenoj listi.

Članak 23.

Crvena lista

Federalni ministar prostornog uređenja i okoliša (u daljnjem tekstu: federalni ministar) utvrdit će Crvenu listu, njezin sadržaj i rok važnosti.

Federalni ministar dužan je informirati javnost o razlozima uključenja svake vrste ili staništa u Crvenu listu i mjerama koje će se primijeniti radi poboljšanja stanja vrsta i staništa iz Crvene liste.

Izrada Crvene liste bit će utemeljena na znanstvenim principima.

Posebnim zakonom iz članka 30. ovoga zakona uredit će se pitanja očuvanja "Vrsta iz Crvene liste" i "Vrsta od zajedničkog interesa".

Članak 24.

Zaštita staništa

Ovim zakonom uređuje se očuvanje biološke raznolikosti putem zaštite i očuvanja prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta, te poduzimanje ekonomskih, društvenih i kulturnih mjera radi održavanja ili obnove prirodnih staništa, divljih biljnih i životinjskih vrsta i očuvanja izvornog stanja.

Posebnim zakonom iz članka 30. ovoga zakona uredit će se pitanja očuvanja "Vrsta prirodnih staništa iz Crvene liste" i "Vrsta prirodnih staništa od zajedničkog interesa".

VII - POSEBNE MJERE ZAŠTITE PRIRODE

1. Zaštita područja

Članak 25.

Zaštićeno područje je dio kopna i/ili mora određeno radi zaštite i održavanja biološke raznolikosti, prirodnih i kulturnih resursa.

Zaštićena područja su :

- a) zaštićena prirodna područja ustanovljena u znanstvene svrhe ili radi zaštite divljine;
- b) nacionalni parkovi ustanovljeni u svrhu zaštite ekosustava i rekreacije;
- c) spomenici prirode ustanovljeni u svrhu očuvanja specifičnih prirodnih značajki,
- d) zaštićeni krajolici ustanovljeni u svrhu očuvanja kopnenih krajolika, priobalnih područja i rekreacije.

Članak 26.

Zaštićena prirodna područja

Zaštićeno prirodno područje je:

- a) kopneno ili priobalno područje s iznimnim ili reprezentativnim ekosustavima, geološkim ili fiziološkim značajkama i/ili vrstama od iznimne važnosti, a koriste se u znanstvene svrhe i/ili monitoring okoliša, ili
- b) neizmjenjeno ili neznatno izmjenjeno kopneno i/ili priobalno područje velike površine, koje je zadržalo svoje prirodne značajke i utjecaj, bez stalnoga ili značajnoga staništa ustanovljeno radi očuvanja prirodnih uvjeta, ili
- c) kopneno i/ili priobalno područje izloženo aktivnoj intervenciji radi upravljanja s ciljem osiguranja održavanja staništa i/ili ispunjenja zahtjeva specifičnih vrsta.

Zaštićeno prirodno područje utvrđuje se s ciljem:

- očuvanja i neuznemiravanja staništa, ekosustava i vrsta, održavanja genetičkih resursa u dinamičnom stanju i stanju razvitka, održavanja utvrđenih ekoloških procesa, očuvanja značajki ustroja krajolika ili stijena, očuvanja uzoraka iz prirodnog okoliša u znanstvene svrhe, monitoringa okoliša i izobrazbe, uključujući i područja koja nemaju pristup, svođenja uznemiravanja na minimum putem pozornog planiranja i vršenja istraživanja i drugih odobrenih djelatnosti i ograničenje pristupa javnosti;
- osiguranja sadašnjim i budućim naraštajima očuvanja prirodnih vrijednosti i kvalitete okoliša, osiguranja pristupa javnosti i održavanje kvalitete divljine,
- očuvanja i održavanja uvjeta staništa neophodnih za zaštitu značajnih vrsta, grupa vrsta, biotičkih zajednica ili fizičkih značajki okoliša, tamo gdje je potrebna određena ljudska intervencija za optimalno upravljanje; omogućavanja provedbe znanstvenih istraživanja i monitoringa okoliša kao prvenstvenih djelatnosti zajedno s održivim upravljanjem resursa; određivanja područja radi izobrazbe javnosti, i razumijevanja značajki staništa i upravljanja divljim biljnim i životinjskim svijetom, eliminiranja i sprječavanja eksploatacije u zaštićenim područjima ili posjeta koje mogu uzroci promjene i oštećenja prirode; omogućavanja beneficija stanovništvu koje živi u zaštićenome području sukladnih s ciljevima upravljanja.

Članak 27.

Nacionalni park

Nacionalni park je prirodno kopneno i/ili priobalno područje određeno radi:

- a) zaštite ekološkog integriteta jednog ili više ekosustava za sadašnje i buduće naraštaje;
- b) isključivanja eksploatacije ili posjeta koje mogu uzroci promjene i oštećenja prirode,
- c) osiguranja temelja za duhovne, znanstvene, izobrazne, rekreacione i posjetiteljske svrhe.

Nacionalni park utvrđuje se s ciljem:

- zaštite prirodnih područja od iznimne vrijednosti, nacionalnog i međunarodnog značaja za duhovne, znanstvene, izobrazne, rekreacijske ili turističke svrhe; očuvanja izvornog stanja biotičkih zajednica, genetičkih resursa i vrsta; osigunja ekološke stabilnosti i raznolikosti; osiguranja korištenja u inspirativne, izobrazne, kulturne i rekreacijske svrhe, isključujući eksploataciju ili posjete koje mogu uzroci promjene i oštećenja prirode; održavanja ekoloških, geomorfoloških i estetskih značajki zbog kojih je područje proglašeno zaštićenim.

Članak 28

Spomenik prirode

Spomenik prirode je područje s jednom ili više specifičnih prirodnih/kulturnih značajki od iznimne ili jedinstvene vrijednosti zbog svojih prirodnih, reprezentativnih ili estetskih svojstava ili kulturne važnosti.

Spomenici prirode utvrđuju se s ciljem :

-zaštite ili očuvanja trajnih prirodnih značajki od iznimne važnosti, jedinstvene ili značajane kvalitete i/ili spiritualnog značenja, sukladno s određenim ciljevima, pružanja mogućnosti za znanstvena istraživanja, izobrazbu, interpretaciju i procjenu od javnosti;
-otklanjanja i sprječavanja eksploatacije ili posjeta koje mogu dovesti do promjene i oštećenja prirode; omogućavanja beneficija stanovništvu koje živi na tome području sukladnih s ciljeva upravljanja.

Članak 29.

Zaštićeni krajolik

Krajolik je kopneno ili priobalno područje nastalo međusobnim djelovanjem prirode i čovjeka sa iznimnim estetskim, ekološkim i/ili kulturnim vrijednostima, i često s velikom biloškom raznolikošću.

Zaštićeni krajolik se utvrđuje s ciljem:

-održavanja usklađenosti međusobnog djelovanja prirode i kulture putem zaštite kopnenog i/ili priobalnog krajolika i tradicionalnog korištenja zemljišta, građenja, te društvenih i kulturnih manifestacija; provedbe ekonomskih djelatnosti sukladno prirodi i očuvanju kulturnog sustava zajednica; održavanja raznolikosti krajolika i staništa, srodnih vrsta i ekosustava; eliminiranja i sprječavanja korištenja tla i djelatnosti koje nisu sukladne ciljevima upravljanja; omogućavanja rekreacije i turizma koji odgovaraju kategoriji područja; poticanja znanstvenih i izobraznih djelatnosti za dobrobit stanovnika za dulje razdoblje; sudjelovanja javnosti u zaštiti okoliša toga područja; omogućavanja beneficija putem osiguranja prirodnih izvora (poput šuma i riba) i usluga (poput čistih voda ili prihoda od turizma s ciljem održive uporabe toga područja) za lokalnu zajednicu.

Članak 30.

Određivanje i proglašenje područja zaštićenim uključujući tampon-zone

Prijedlog za proglašenje zaštićenog prirodnog područja i nacionalnog parka daje Federalno ministarstvo.

Prijedlog za proglašenje zaštićenog krajolika i spomenika prirode daju kantonalna ministarstva.

Prijedlog za proglašenje zaštićenog krajolika i spomenika prirode koji se nalaze na području dva ili više kantona daje Federalno ministarstvo.

Prijedlog za proglašenje zaštićenih područja koji se nalaze na području oba entiteta daje Federalno ministarstvo i Ministarstvo za urbanizam, stambeno-komunalne djelatnosti, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske sukladno Međuentitetskom programu zaštite okoliša.

Nadležni organi iz st. od 1.do 4.ovoga članka dužni su obavijestiti vlasnika/korisnika područja o pokretanju postupka za proglašenje područja zaštićenim u roku od jedne godine, radi privremene zaštite područja.

Obavijest mora sadržavati granice područja i točan opis postojećeg stanja područja.

Zabranjeno je pogoršavanje postojećeg stanja od slanja obavijesti do proglašenja područja zaštićenim.

Posebni zakon o proglašenju područja iz st. 1. i 3. ovoga članka zaštićenim donosi Parlament Federacije.

Posebni zakon o proglašenju područja iz stavka 2. ovoga članka zaštićenim donose zakonodavna tijela kantona.

Poseban zakon o proglašenju zaštićenih područja iz stavka 4. ovoga zakona donose entitetska zakonodavna tijela.

Podaci o zaštićenim područjima, tampon-zonama u njima i poduzetim aktivnostima za očuvanje izvornog stanja dostavljat će se u katastar, upisnik zaštićenih područja (u daljnjem tekstu: upisnik) i međuentitetski informativni sustav.

Upisnik vodi Federalno i kantonalno ministarstvo, svatko u okviru svoje nadležnosti.

Kantonalno ministarstvo dužno je jednom godišnje podatke iz upisnika zaštićenih područja kantona dostaviti Federalnom ministarstvu.

Provedbenim propisom uredit će se sadržaj i način vođenja upisnika.

Članak 31.

Upravljanje zaštićenim područjem

Propisom iz članka 30.stavak 8. propisat će se mjere upravljanja, nadležno tijelo za provedbu mjera upravljanja i tehnologije koje će se primjeniti na zaštićenom području .

Propis iz stavka 1. ovoga članka mora biti sukladno s Federalnoj strategiji zaštite prirode.

Propis iz članka 30. stav 9. ovoga zakona mora biti sukladan kantonalnom planu zaštite prirode.

Nakon donošenja propisa iz članka 30., stavak 8. ovoga zakona Vlada FBiH donijet će poseban plan upravljanja za svaki nacionalni park i zaštićeno prirodno područje.

Nakon donošenja propisa iz članka 30., stavak 9. ovoga zakona vlada kantona donijet će poseban plan upravljanja za svaki zaštićeni krajolik i spomenik prirode.

Posebni planovi upravljanja mogu se donijeti za određene periode.

Provedbenim propisom uredit će se sadržaj i način izrade plana upravljanja zaštićenim područjima.

Članak 32.

Djelatnosti i njihova djelovanja na zaštićenom području

Propisom iz članka 30., st. 8. i 10. ovoga zakona mogu se odrediti zabrane i ograničenja radi ispunjavanja ciljeva upravljanja.

Članak 33.

Zaštićena područja u Europi

Propisom Vlade FBiH pojedina područja mogu biti određena za europski program NATURA 2000 s ciljem uključivanja u međunarodnu ekološku mrežu, očuvanja prirodnih staništa i staništa vrsta.

Područja koja mogu biti određena za program iz stavka 1. ovoga članka su nacionalni parkovi, zaštićena prirodna područja, zaštićeni krajolici ili spomenici prirode ako se u njima nalaze "vrste prirodnih staništa od zajedničkog interesa" i/ili "vrste od zajedničkog interesa" po međunarodnim kriterijima.

Propis iz stavka 1. ovoga članka mora sadržavati ciljeve očuvanja područja i neophodne mjere zaštite.

Na planove i projekte izrađene nakon proglašenja područja zaštićenim kao zaštićeno područje u Europi primjenjivat će se st. 5. i 6. ovoga članka, ukoliko posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Svaki plan ili projekat koji može imati značajan utjecaj na područje, iako nije izravno vezan za područje, bit će podložan procjeni utjecaja na područje u pogledu ciljeva očuvanja (vrste i/ili staništa od zajedničkog interesa).

Odobravanje plana ili projekta vrši se tek nakon što se na siguran način utvrdi da neće imati negativan utjecaj na određeno područje.

2. Zaštita divljih vrsta

Članak 34.

Zaštićene vrste biljaka i gljiva sa Crvene liste

Zabranjeno je svako:

- (a) namjerno branje, skupljanje, rezanje, vađenje korijenja ili oštećivanje takvih biljaka u njihovom prirodnom opsegu koje se nalaze u divljini;
- (b) čuvanje, transport i prodaja ili razmjena takvih vrsta koje se nalaze u divljini, izuzev onih koje su pribavljene po pravnoj osnovi prije stupanja na snagu ovoga zakona;

Zabrana iz stavka 1. ovoga članka odnosi na sve faze životnog ciklusa biljaka.

Članak 35.

Zaštićene životinje sa Crvene liste

Zabranjeno je svako:

- a) namjerno držanje ili ubijanje zaštićenih životinja koje se nalaze u divljini;
- b) namjerno uznemiravanje, posebno tijekom uzgoja, zimskoga sna i migracije;
- c) namjerno oštećivanje ili uklanjanje gnijezda;
- d) oštećivanje ili uništavanje legla i prebivališta;
- e) čuvanje, transport i prodaja ili razmjena vrsta iz divljine, izuzev onih koje su pribavljene po pravnoj osnovi prije stupanja na snagu ovoga zakona;
- f) obavljanje radnji koje mogu uzročiti nestanak ili uznemiravanje populacija takvih vrsta.

Provedbenim propisom utvrdit će se uspostava sustava praćenja namjernog držanja i ubijanja zaštićenih životinja.

Provedbenim propisom utvrdit će se nove mjere za istraživanje ili očuvanje kako bi se spriječio značajan negativan utjecaj na vrste namjernim hvatanjem ili ubijanjem vrsta.

Zabrana iz stavka 1. toč. a), b) i e) ovoga članka odnosi se na sve faze životnog ciklusa životinja.

Članak 36.

Izuzee

Iznimno, primjena odredaba iz članka 22., st. 1. i 2.; članka 34., stavka 1. i članka 35. stavka 1. može se ograničiti posebnim zakonom s ciljem:

1. zaštite divljih biljnih i životinjskih vrsta i očuvanja prirodnih staništa;
2. sprječavanja velikih šteta po poljoprivredne kulture, stoku, šume, ribarstvo i vode;
3. sprječavanja nesreća većih srazmjera;
4. zaštite interesa zdravlja javnosti i sigurnosti;
5. drugih interesa javnosti, uključujući društvene ili ekonomske interese, kao i pogodnosti koje su od primarne važnosti za okoliš;
6. znanstvenih i obrazovnih potreba, ponovnog unosa (reintrodukcije) vrsta u svrhu uzgoja, uključujući umjetno razmnožavanje biljaka;
7. odobrenja, pod strogim uvjetima, na selektivnoj osnovi i u ograničenom stupnju za uzimanje ili pohranu određenih vrsta u ograničenim broju.

Propisom iz članka 23., stavak 1. ovoga zakona odredit će se koje se divlje životinje mogu loviti i pecati, lovno razdoblje, broj i način lova.

U slučaju iz stavka 3. ovoga članka prethodno će se pribaviti mišljenje ministarstva nadležnog za lov i ribolov.

Članak 37.

Unos novih ili nestalih vrsta

Zabranjeno je unošenje novih ili nestalih biljnih i životinjskih vrsta koje ne potiču sa teritorije Bosne i Hercegovine.

Izuzetno od stavka 1. ovoga članka provedbenim propisom može se utvrditi drugačije ukoliko to nije štetno za prirodna staništa unutar njihovog prirodnog opsega ili za divlje biljne i životinjske vrste.

Ponovno unošenje nestalih biljaka i životinja u Federaciju BiH može se vršiti samo uz prethodnu suglasnost federalnog ministarstva i pribavljenu suglasnost federalnog ministarstva nadležnog za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

3. Zaštita minerala i fosila

Članak 38.

O pronalasku minerala i fosila koji su od posebnog značaja zbog svoje veličine, rijetkosti, sastava ili drugih obilježja mora se obavijestiti Federalno ministarstvo putem kantonalnog ministarstva.

U slučaju iz stavka 1. ovoga članka nalazač je dužan ponuditi prodaju prvo kantonalnom, a nakon toga Federalnom ministarstvu.

Ukoliko Federalno ministarstvo odbije ponudu iz stavka 2. ovoga članka nalazač je dužan prodaju ponuditi kantonalnom ministarstvu.

VIII - INFORMACIJSKI SUSTAV I JAVNA SVIJEST

0Članak 39.

Provedbenim propisom uredit će se uspostava i upravljanje Informacijskim sustavom zaštite prirode i provedbu monitoringa (u daljnjem tekstu: Informativni sustav).

Propisom iz stavka 1. ovoga članka uredit će se pitanja praćenja, prikupljanja, upisivanja i analiziranja podataka, činjenica i drugih odlučnih informacija o stanju i korištenju prirode i mjerama poduzetim od organa uprave, gospodarskih društava i drugih organizacija.

Federalni ministar će jednom godišnje Vladi F BiH dostaviti izvješće o temeljnim informacijama i stanju prirode u Federaciji BiH.

Podaci iz stavka 2. ovoga članka služiti će Federalnim i kantonalnim ministarstvima s ciljem omogućavanja sudjelovanja javnosti u provedbi ovoga zakona.

IX - NADZOR

Članak 40.

Nadzor nad provedbom odredaba ovoga zakona i propisa donesenih na temelju njega obavlja Federalno ministarstvo.

Poslove inspeksijskog nadzora obavljaju inspektor zaštite prirode u Federalnom ministarstvu za federalnu razinu (u daljnjem tekstu: federalni inspektor) i inspektor zaštite prirode u kantonalnom ministarstvu za kantonalnu razinu (u daljnjem tekstu: kantonalni inspektor).

Za inspektora zaštite prirode može se postaviti osoba s visokom stručnom spremom iz područja prirodnih znanosti, najmanje pet godina radnog iskustva u struci i položenim stručnim ispitom.

Članak 41.

U obavljanju inspeksijskog nadzora federalni inspektor provodi kontrolu nad:

- korištenjem i uporabom zaštićenih dijelova prirode: zaštićenih prirodnih područja i nacionalnih parkova;
- stanjem kvalitete prirode i provedbe mjera zaštite prirode u zaštićenim prirodnim područjima i nacionalnim parkovima,

- činjenicom jesu li suglasnosti za djelatnosti u zaštićenim područjima izdane sukladno odredbama ovoga zakona i Zakona o proglašenju područja zaštićenim.
- introdukcije (unos) i reintrodukcije (ponovni unos) divljih vrsta u prirodu.

Članak 42.

U obavljanju inspekcijskog nadzora kantonalni inspektor provodi nadzor nad:

- korištenjem i upotrebom zaštićenih dijelova prirode: spomenika prirode, zaštićenih krajolika i drugih dijelova prirode;
- stanjem kvalitete prirode i provedbi mjera zaštite prirode u zaštićenim krajolicima, spomenicima prirode i drugim dijelovima prirode,
- činjenicom jesu li saglasni za djelatnosti u zaštićenim područjima izdane sukladno odredbama ovoga zakona i kantonalnih zakona o proglašenju područja zaštićenim.

Članak 43.

U obavljanju inspekcijskog nadzora federalni inspektor ima pravo i dužnost svojim rješenjem:

- naredi poduzimanje mjera radi usklađivanja djelatnosti u zaštićenim prirodnim područjima i nacionalnim parkovima s odredbama ovoga zakona i propisima donesenim na temelju njega;
- privremeno obustavi djelatnosti koje nisu sukladne s odredbama ovoga zakona i propisima donesenih na temelju njega,
- privremeno, do konačne odluke nadležnog organa, oduzme predmete kojima je učinjen prekršaj u zaštićenom prirodnom području i nacionalnom parku predviđen ovim zakonom.

Članak 44.

U obavljanju inspekcijskog nadzora kantonalni inspektor ima pravo i dužnost svojim rješenjem:

- narediti poduzimanje mjera radi usklađivanja djelatnosti u zaštićenom krajoliku, prirodnim spomenicima i drugim dijelovima prirode s odredbama ovoga zakona, kantonalnih zakona i propisa donesenih na temelju ovih zakona;
- privremeno obustaviti djelatnosti koje nisu sukladne s odredbama ovoga zakona, kantonalnih zakona i propisa donesenih na temelju ovih zakona;
- privremeno, do konačne odluke nadležnog organa, oduzeti predmete kojima je učinjen prekršaj u zaštićenome krajoliku, prirodnom spomeniku i drugim dijelovima prirode predviđen ovim zakonom i kantonalnim zakonom.

X - FINANCIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Članak 45.

Za obavljanje poslova zaštite prirode iz nadležnosti Federacije BiH sredstva se osiguravaju putem Federalnog fonda za zaštitu okoliša.

Za obavljanje poslova zaštite prirode iz nadležnosti kantona sredstva će osigurati kantoni putem Kantonalnog fonda za zaštitu okoliša.

Članak 46.

Vlasništvo i naknade

Vlasništvo nad zemljištem i nekretninama u zaštićenim područjima, čiji je vlasnik Federacija BiH, mogu stjecati pravne ili fizičke osobe sukladno ovom zakonu.

Vlasnik zemljišta i nekretnina u zaštićenim područjima dužan je u slučaju prodaje ponuditi svoju imovinu prvo Vladi FBiH.

Ukoliko Vlada FBiH ne prihvati ponudu u roku od 60 dana od dana prijama ponude, vlasnik svoju imovinu može prodati drugoj pravnoj ili fizičkoj osobi sukladno stavku 1.ovoga članka.

Vlasnik zaštićenog dijela prirode dužan je prihvatiti, bez naknade, određivanje granica zaštićenog područja i dozvoliti pristup tom dijelu područja radi zadovoljenja naučnih, edukativnih, estetskih i kulturnih potreba društva.

Provedbenim propisom utvrdit će se uvjeti pristupa zaštićenom području.

Članak 47.

Ako je korištenje zaštićenog dijela prirode ograničeno ili zabranjeno, vlasnik ima pravo na naknadu uslijed ograničenja kojima je podvrgnut.

Visina naknade iz stavka 1.ovoga članka mora mora biti srazmjerna umanjenom prihodu i utvrđuje se sporazumno.

U slučaju spora o visini naknade odlučuje sud.

Naknada se isplaćuje iz sredstava Fonda za zaštitu okoliša.

Članak 48.

Štetu koju unutar zaštićenog područja nanese zaštićena životinja snosi nadležno tijelo iz članka 31. stavak 1. ovoga zakona.

Štetu koju izvan zaštićenog područja nanese zaštićena životinja snosi Federacija BiH.

XI - KAZNENE ODREDBE

Članak 49.

Novčanom kaznom od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:

- pogoršava postojeće stanje nakon slanja obavijesti o pokretanju postupka za proglašenje područja zaštićenim;
- prekrši zabranu utvrđenu propisom o proglašenju područja prirode zaštićenim;
- izradi plan ili projekt koji ima značajan utjecaj na zaštićena područja u Europi;
- obavlja radnje koje su zabranjene odredbama ovoga zakona;
- unosí nove vrste oprečno odredbama ovoga zakona;
- ponovno unosi nestale životinje i biljke;
- ne obavijesti Federalno ministarstvo o pronalasku minerala i fosila;
- ne ponudi prodaju minerala i fosila;
- ne ponudi prodaju nekretnina unutar zaštićenog područja prvo Vladi FBiH, na temelju principa prava preče kupnje;
- ne osigura pristup zaštićenim područjima.

Za prekršaj iz stavka 1.ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom od 500,00 KM do 1.000,00 KM.

Novčanom kaznom u iznosu od 100,00 KM do 500,00 KM kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja izvrši radnje iz stavka 1. ovoga članka.

XII - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 50.

Odredbe posebnih zakona i provedbenih propisa kojima se uređuju pitanja zaštite prirode koja nisu u oprečnosti s ovim zakonom nastavljaju se primjenjivati.

Planovi upravljanja zaštićenim područjima doneseni prije stupanja na snagu ovoga zakona primjenjivat će se do istjeka perioda za koji su doneseni, ukoliko nisu u oprečnosti s odredbama ovoga zakona.

U roku od jedne godine od stupanja na snagu ovoga zakona kantoni će uskladiti propise o zaštiti prirode s ovim zakonom.

Članak 51.

Propis iz čl. 19. stavak 1. i članka 30. stavak 8. donijet će Parlament Federacije u roku od dvije godine od stupanja na snagu ovoga zakona.

Propis iz čl. 20. i 31. stavak 4. i 33., stavak 1. donijet će Vlada FBiH u roku od tri godine od stupanja na snagu ovoga zakona.

Propise iz čl. 30. stavak 14., 31., stavak 7., 35., stavak 2. i 3., 39., stavak 1. i 46., stavak 5. donijet će federalni ministar u roku od dvije godine od stupanja na snagu ovoga zakona.

Članak 52.

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedatelj
Doma naroda
Parlamenta Federacije BiH
Slavko Matić, v.r.

Predsjedatelj
Zatupničkog doma
Parlamenta Federacije BiH
Muhamed Ibrahimović, v.r.